

Amenhotep IV.

(1392—1374 pred Kr.)

(Iz „Egiptovskih arabesk“.)

I.

Jaz, kralj egiptovski mogočni,
jaz, farao Amenhotep,¹⁾
oznanjam danes vsemu ljudstvu
svoj trdni, neomajni sklep:

„Vsi dosedanji so bogovi
z današnjim dnem odstavljeni
in vsi maliki brezštevilni
so posihdob odpravljeni!

„Vsa njih svetišča praznoverska
po vrsti naj se pozapró!
Naj bedastoče hiš odznotraj
poslej ne vidi več okó!

„In s pilonov in obeliskov
in z vseh pomnikov in domóv
izpraskajte po vsem Ponilju
imena krivih mi bogóv!

„Vsi ti bogovi in maliki
prevara, zmota so in laž!
Proč ž njimi! Naj jih več ne moli
poslej Egipčan zvesti naš!

„Saj modrijan se samo smeje
pobožnim, abotnim lažém,
izmišljotinam svečnikov
in njihovim sleparstvom vsem!

¹⁾ Glej dr. G. Steindorffa monografijo: „Die Blütezeit des Pharaonenreichs“. Bielefeld u. Leipzig. Velhagen & Klasing. 1900.

„Ne! Amon tebenski sloviti
to ni poslej nič več naš bog!
Naš bog edini in najvišji
je, ki svetá nam vlada krog!

„In ta bog pravi — to je Solnce,
to zlati, svetli je a t ó n!
Egipčani! Jaz danes Solnce
postavljam na molitve tron!

„Najvišji bog poslej je Solnce
in bog edini vaš in moj!
Svetišče najkrasnejše v Tebah
sezida naj se mu takoj!

„To moj današnji nepreklicni
in črez vse važni je ukrep!
To hočem, to vam ukazujem
jaz, faraó Amenhotep!

„Pa saj Amenhotep več nisem!
Kaj Amon mi poslej je mar!
Eh-en-aton — duh solnčni — zovem
sedaj se jaz, vaš gospodar!“

Razglašen je ukaz. In v Tebah
vse le o njem zdaj govori . . .
In sveti Nil, velblodi hitri
ga raznesó na vse strani.

Egipet ves sprejel z veseljem
Amenhotepov je razglas.
Gospod in kmet, vojak in suženj
spoštujejo njegov ukaz.

Le svečeniki Amonovi
edikta ne spoštujejo;
meščane tebenske zeloti
na faraona ščujejo.

Žrtvujejo malikom svojim
fanatiki še ko poprej
in ljudstvo varajo nevedno
in ga slepijo ko doslej . . .

In tisti dan udari strela
med žrece. Kralj Amenhotep
razglašá vsem meščanom novi,
usodepolni svoj ukrep:

Z vsem dvorom svojim kralj užaljen
iz Teb se starih izselí,
stolico novo in ponosno
na jugu si ustanovi!

Proč iz malikovalcev gnezda!
V deželi solnčnega bogá
tam farao poslej bo vladal
po željah svojega srcá! . . .

II.

Ehút-atón! . . . Prekrasno rezidenco
pričaral si iz tal si, modri kralj!
Še tujci hodijo jo ogledavat
in občudóvat dan na dan iz dalj.

Amenhotep stoji na ploski strehi
palače svoje krasne z ženo vred
pa blažen se ozira, ves zamaknjen
z višave . . . O, kak čudovit pogled!

Dolina sočnatozelena, plodna.
In sveti Nil vali se skozi njo . . .
In sredi tega raja je ustvaril
prestolnico ponosno kralj si to!

In Solncu, svojemu bogú, posvetil
je mesto svoje farao na čast . . .
Ehút-atón ta beli, vsa dolina
boga najvišjega sedaj je last.

„Glej, Nefretete, draga žena moja,
kako me ljubi sveti solnčni bog,
kako z obličjem zlatim svojim gleda
veselo na daritev mojih rok!

„Kaj Tebe, mesto to malikovalsko!
Naj vladajo sleparski žreci tam!
Najlepše dviga tukaj se svetišče
atona-solncu moj svobodni hram! . . .“

In kadar zarudí na vzhodu zarja
in kadar noč prežene dneva svit,
pa vstane farao in gre v svetišče
atona-solnce molit in častit.

Na mozaičnih tleh na sredi templja
kleči Amenhotep ko svečenik
bogá atona svojega vrhovni
ter prvi solnca prorok in svetnik.

Na glavi sveti krona se mu zlata,
sto dragih kamnov se na njej iskri . . .
Plašč dragocen na tla mu pada z rame . . .
Dvorjanov družba s kraljem tam kleči.

In glej, ozrlo se je zlato Solnce
v svetišče veličastno s sinjih dalj,
in pred božanstvom svojim dviga roke
in razprostira jih v molitvi kralj:

„O, slava ti, prekrasno Solnce božje!
Ti luč nebeška, vse svetlobe vir!
Ti vir življenja! Glej, klečé te molim!
Ti bog najvišji vladaš nam vsemir!

„Ko ti pokažeš svetlo lice svoje,
izgine črni mrak, izgine noč . . .
Pogled tvoj žarki oživi svetovje
in vsako stvar prešine tvoja moč.

„Ko ti zaukaš na obzorju jasnem,
v vesoljni radosti zavriska svet;
odmevajo stotere melodije
po stvarstvu, kamor šine tvoj pogled.

„Ti solnčni bog ustvaril si svetove,
ti naš najvišji modri si vladar;
in naš Egipet in naš Nil, nas same
rodil je tvoj oplojujoči žar.

„Ti sam ustvaril nam duhá si v glavi,
ti nam ustvarjaš spremenljivi čas . . .
Z največjim spoštovanjem se ti klanjam
in molim tukaj farao te jaz.

„O, sveti, Solnce božje moje, sveti!
Iz glav in src preženi tudi mrak!
Preženi vse malike mi lažnive!
Le tebe naj časti Egipčan vsak! . . .“

In Solnce sije skoz granitni tempelj
na faraona, ki ko svečenik
na tlaku vzpenja kvišku roke svoje,
v molitvi ves zamaknjen kralj-svetnik.

III.

Gorjé, Tebanci, vam, gorjé sedaj!
Zatemnel slave vaše je sijaj!
Ne več med vami, ne! V Ehut-atonu
sedi zdaj farao na zlatem tronu.

Sedi na tronu osemnajst že let
in vlada modro svoj ponilski svet.
In ljudstvo ga posluša in spoštuje
in samo solnčnemu bogú daruje.

Tebanske žrece to boli, jezí;
od gneva, srda škripljejo z zobmi . . .
Po ulicah postopajo potrti . .
Ah, templji njihovi so vsi zaprti.

In bilo v svetlih Tebah je nekoč . . .
Nad mestom plavala je pozna noč.
V napol razsutem starem so svetišču
sestali se vsi žreci na dvorišču.

Le mesec vidi čudni dirindaj,
kako vse to godí se naskrivaj . . .
Živahen starček v sredo se postavi,
tovarišem duhovnim svojim pravi:

„Osvojil faraonov solnčni bog
že ves Egipet si je naokrog . . .
Kaj bode z vami, stari vi bogovi?
Že bližajo se smrti vaše dnovi!

„Ubogi Amon! Moli te še kdo
zdaj v Tebah zapuščenih? . . . In kako
vse smeje danes drugim se malikom!
Kako vse roga nam se svečenikom!

„Kaj mari stara vera je ljudém!
Saj pametnejši so vam z vsakim dnem!
In dogme naše svete in častite
otročje bajke so jim, verjemite!

„In mi, vas vprašam, bratje, kaj smo mi?
Za koga smatrajo nas naše dni?
Za slepce in sleparje, ki resnice
ne vidijo nikoli radi v lice!

„Prezira svet in zaničuje nas,
saj nihče več ne potrebuje nas!
Egiptet je okužen z novim duhom —
in mi s trebuhom pojdemo za kruhom!

„Prosveta ljudstva je opasna stvar!
Globokim žepom našim je na kvar!
Poprej gospodje siti in veljaki —
sedaj smo lačni, suhi siromaki!

„In kdo je vsega kriv? . . . Amenhotep
in pa njegov brezbožni, zlobni sklep!
Kralj nam odstavil stare je bogove,
on nam zaklenil njihove hramove!

„Ta blazni farao! Heretik tá!
Sovražimo ga vsi iz dna srcá!
O, ta prevratnik, drzni zapeljivec,
egiptovskega ljudstva pohujšljivec!

„Naj res edini solnčni bog njegov
namesto drugih vlada nas bogóv!?
Ne, krivoverec, ne! V Ehút-atonu
ne bodeš dolgo sedel več na tronu!

„Nesreča je ta farao za nas!
Le smrt njegova nam prinese spas!
Podganskega mu treba dati strupa,
Ni drugega izhoda nam in upa!“

„Smrt faraonu krivovercu, smrt!“
zaori žrecev enoglasni črt . . .
Obsodba strašna ori po dvorišču
v noč pozno v polrazsutem se svetišču.

Edina priča shodu tisti hip
na nebu jasnem plava tolsti ščip . . .
Osupel gleda burno zborovanje,
poslušá tajnostno posvetovanje.

A predno tretjič se je pomladil —
 umrje faraon, ker strup je pil . . .
 Podkupili sovražni svečeniki
 točaja dvorskega so mu z zlatniki . . .

IV.

Skrij, skrij se, svetli solnčni bog!
 Slovesno davno si odstavljen!
 In ves tvoj veličastni kult
 je prepovedan in odpravljen!

V gomili spava prorok tvoj
 in tvoj navdušeni molitelj,
 veliki kralj Amenhotep,
 vrhovni žrec tvoj in častitelj.

Sramuj se, Solnce! Za obzor
 puščave mrtve brž izgini!
 V Egiptu danes nič več bog
 najvišji nisi in edini!

Pahnili so z oltarjev, ah,
 fanatični te svečeniki;
 bedaki verni klanjajo
 se spet pred svojimi maliki.

Zaprta templji tvoji so,
 o, sveto Solnce, in razsuti!
 Oskrunili so žreci jih
 nevedni, zlobni in naduti.

In zopet stari vladajo
 po vsem Egiptu vsi bogovi;
 odprti njih hramovi so
 in zidajo se jim še novi.

Gorjé ti, mrtvi farao,
 Amenhotep ti krivoverski!
 Še v grobu te preklinjajo
 in psujejo te žreci zverski . . .

Iz vseh napisov zdaj imé
 se slavno tvoje izpraskava;
 z vseh obeliskov, pilonov
 ga dleto kruto izsekava.

Izbrisati te hočejo
 za vselej ljudstvu iz spomina.
 Malikovalce črtil si!
 Pozabi naj te zgodovina!

In novi farao? . . . Lisjak
 laská se, hlini svečenikom;
 prezira solnčnega boga
 in klanja starim se malikom.

Ubita herezija je
 Amenhotepova prokleta;
 v Egiptu oživila je
 očetov stara vera sveta.

In spet so zadovoljni vsi:
 ljudje in njihovi maliki.
 Z dohodki mastnimi najbolj
 so zadovoljni svečeniki . . .

A. Aškerc.

